

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

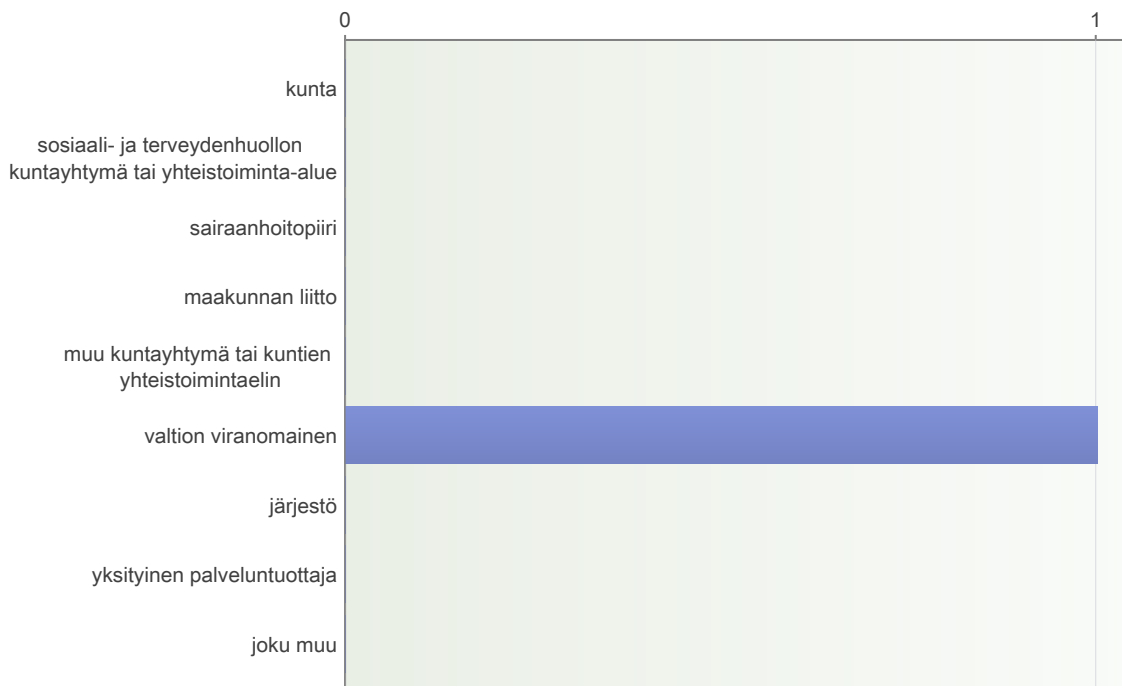
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Väestörekisterikeskus	Noora Kallio	noora.kallio@vrk.fi		

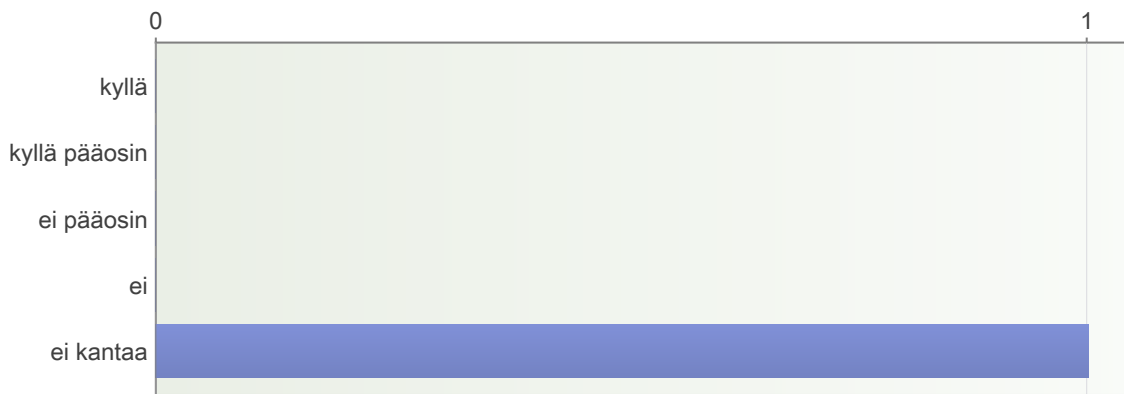
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

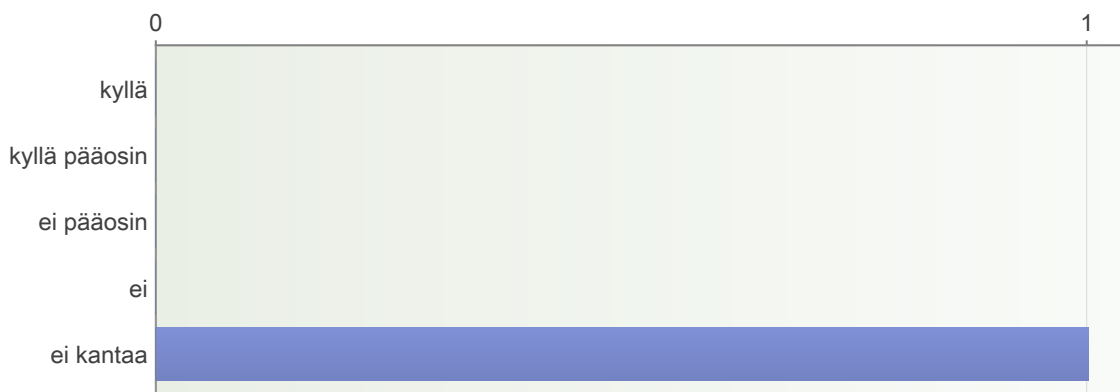

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

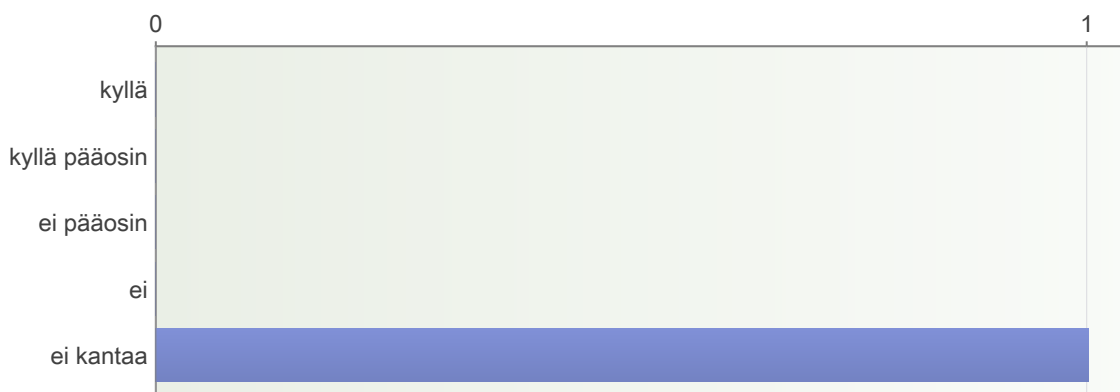

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

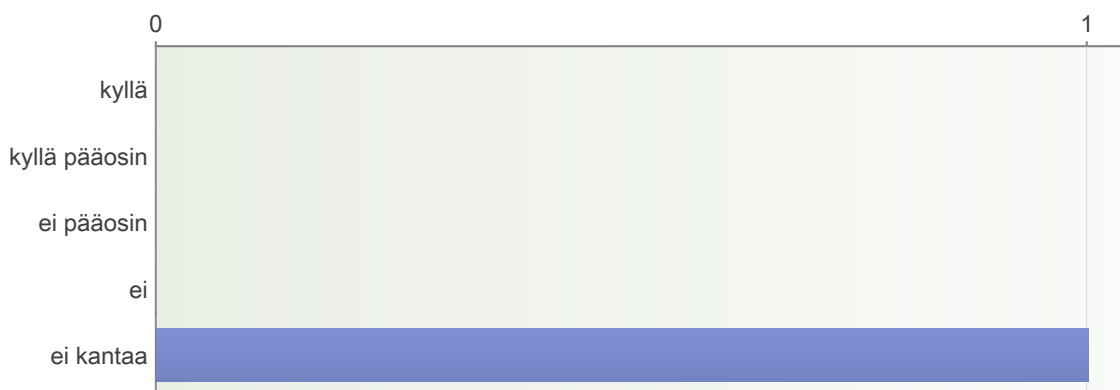

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

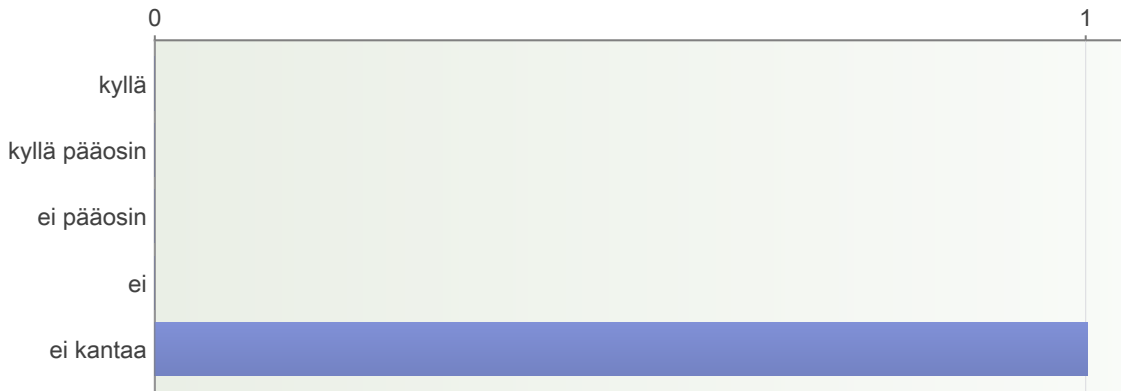

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

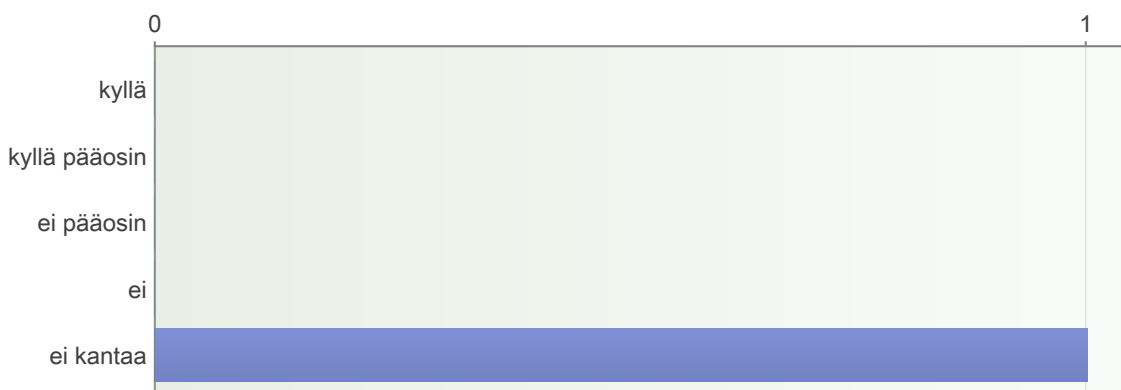

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

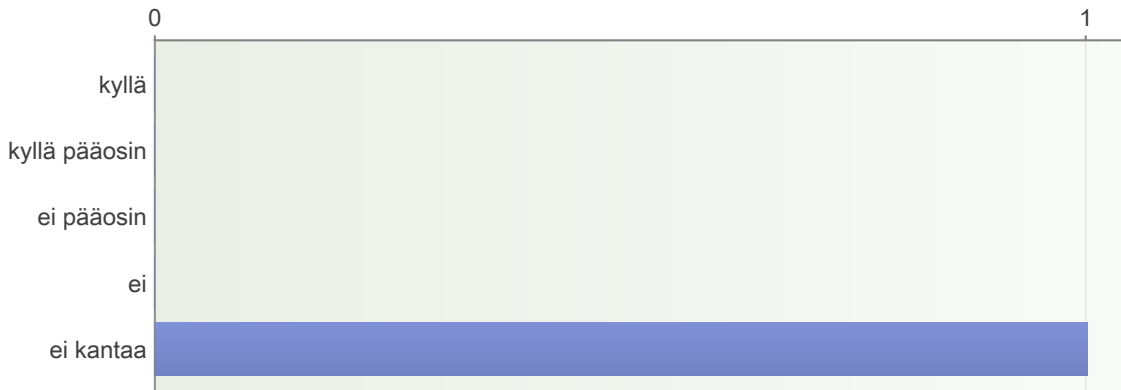

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei kantaa

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

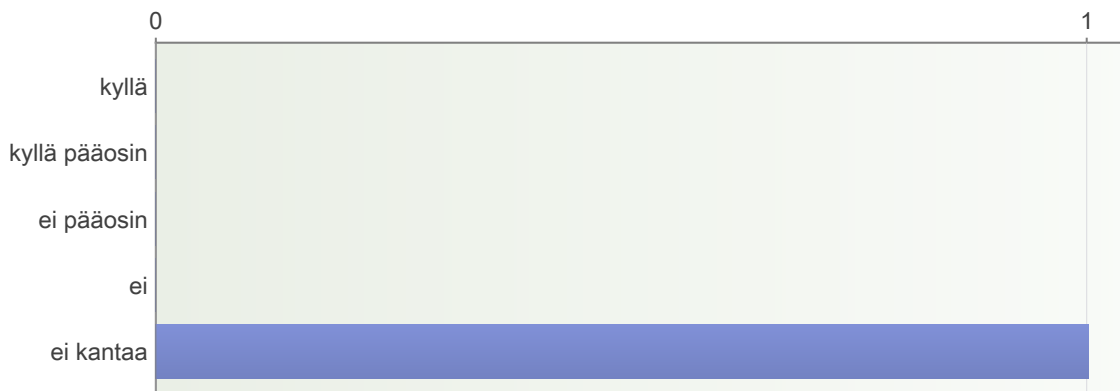
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei kantaa

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

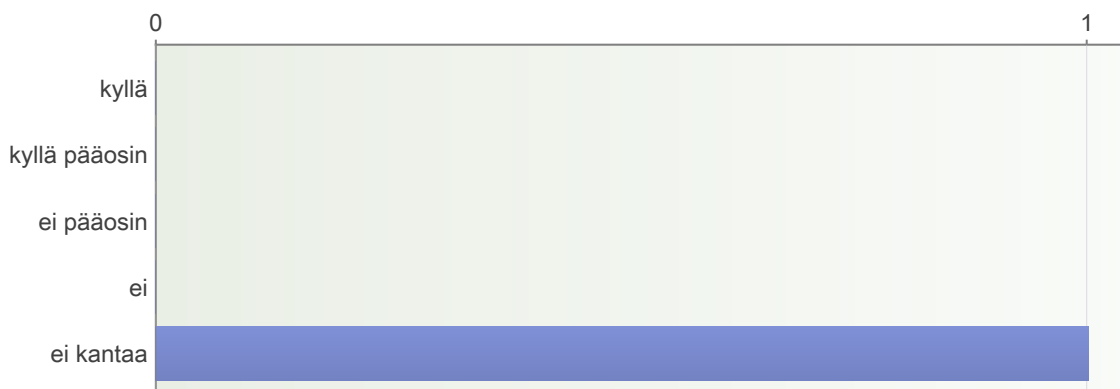

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

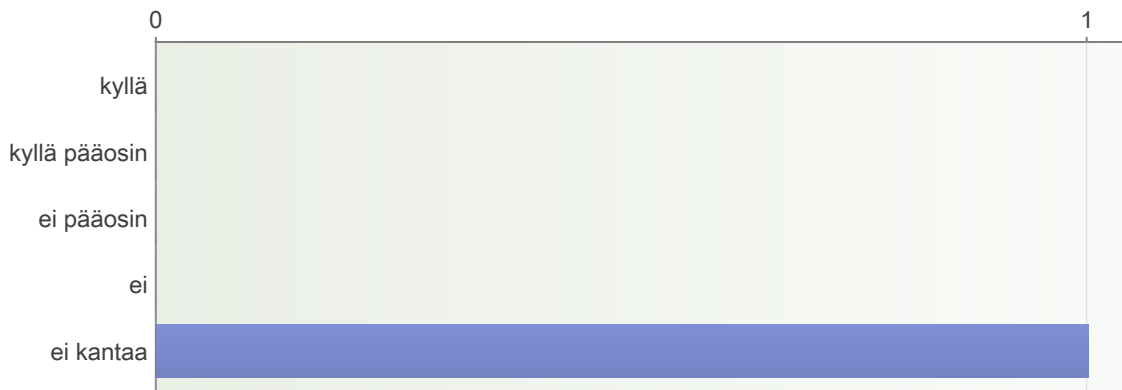

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

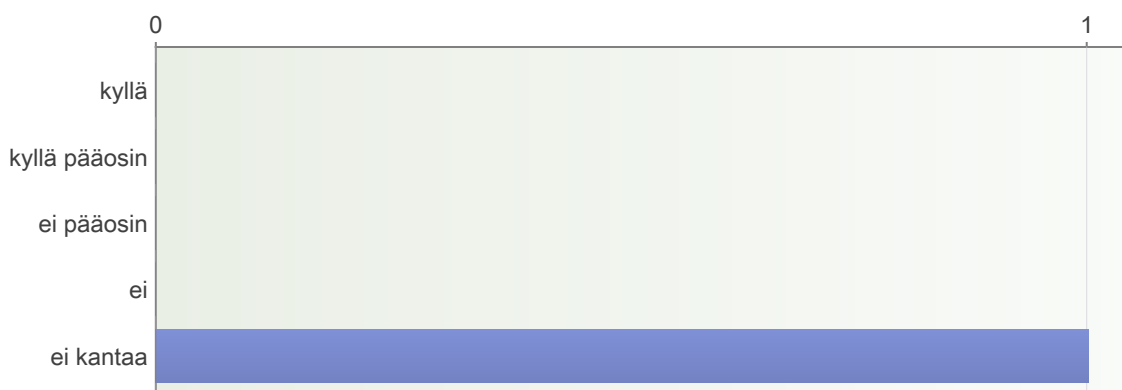

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

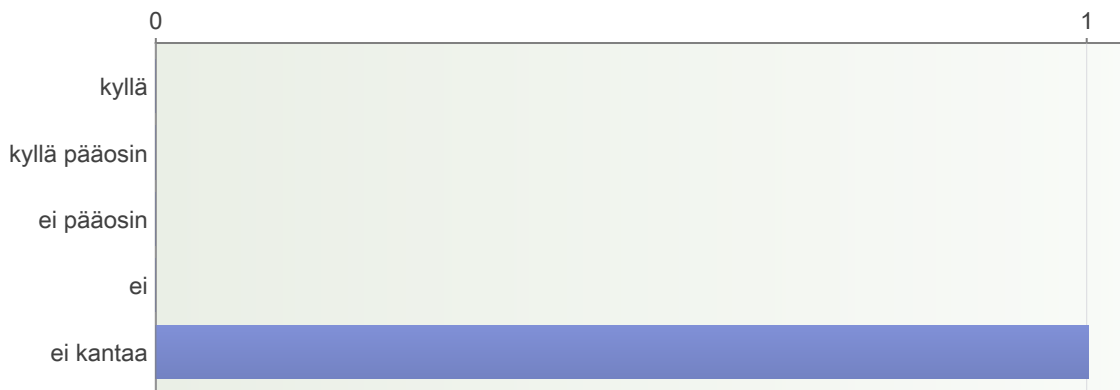

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei kantaa

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Ei vastauksia.

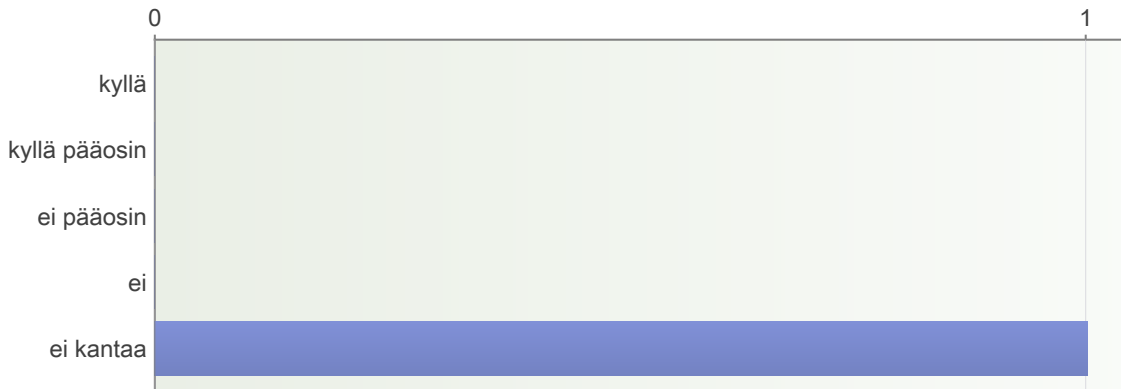
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- ei kantaa

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei kantaa

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei kantaa

43. 11e. Turvaako asiakasetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

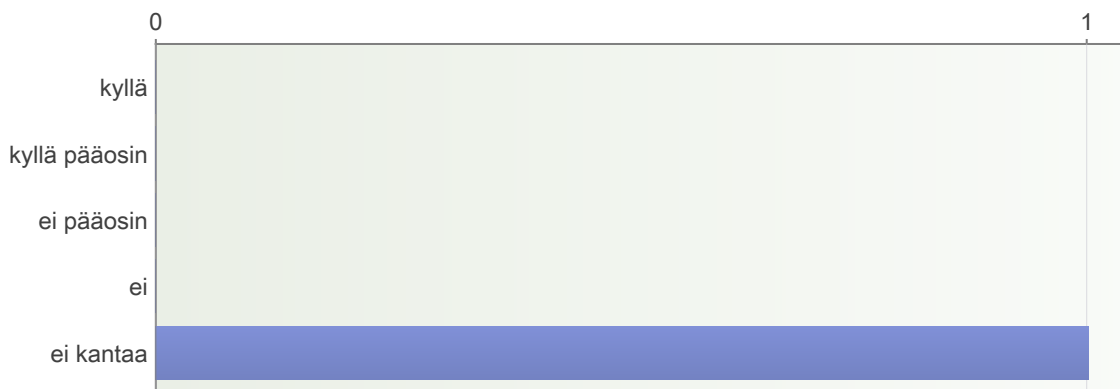
44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei kantaa

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

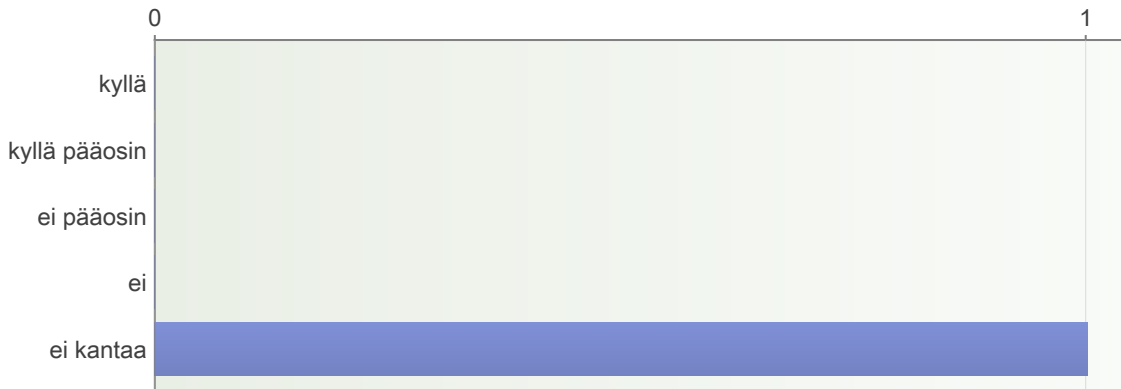

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

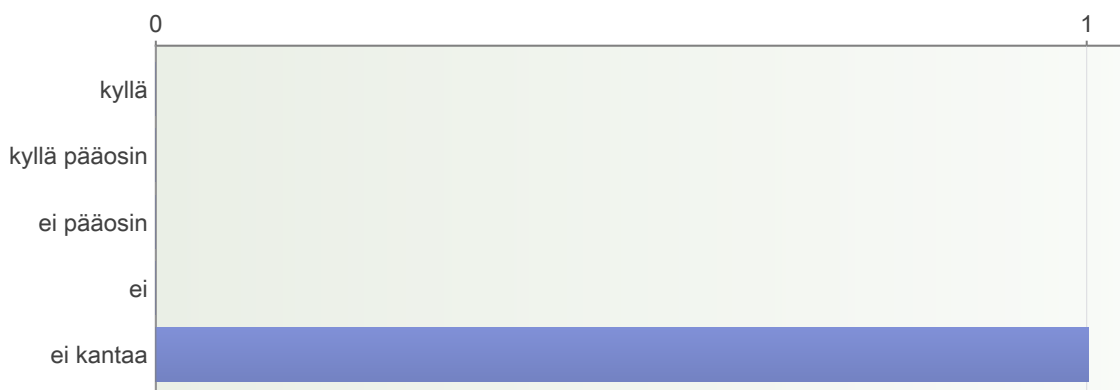

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

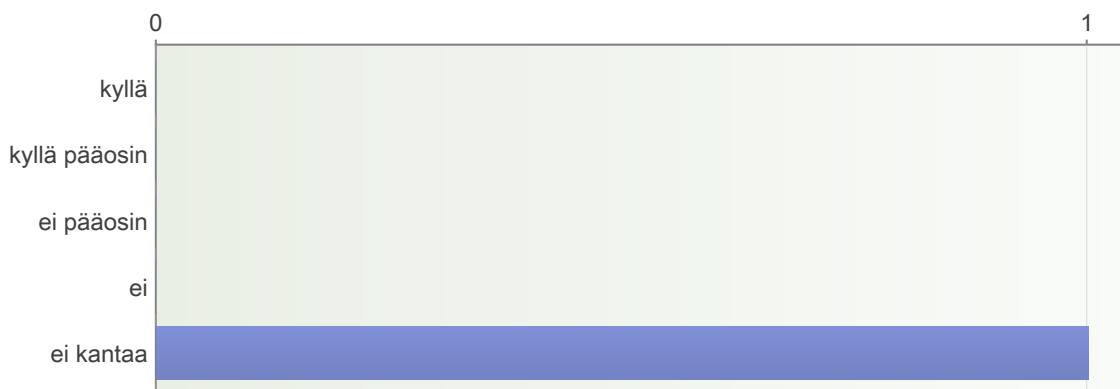

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

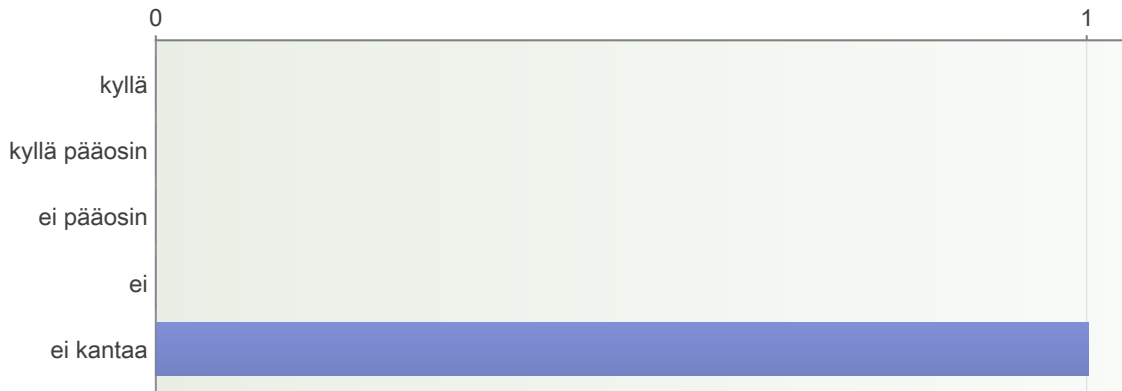

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

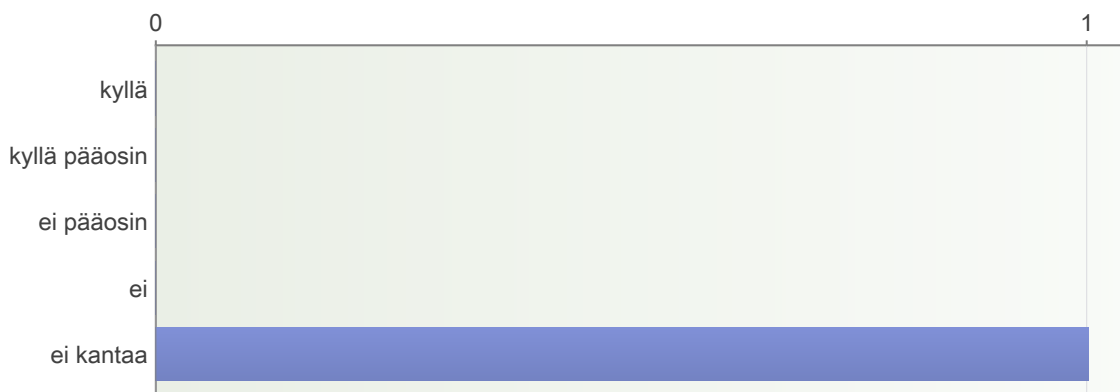

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

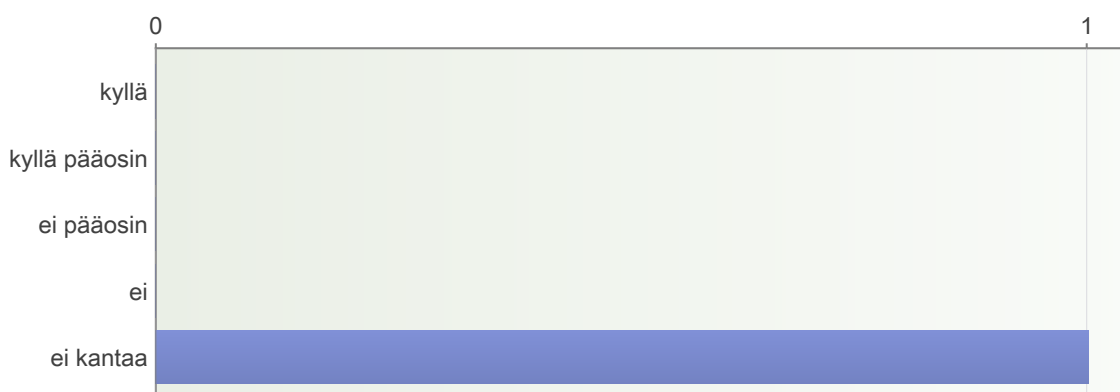

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

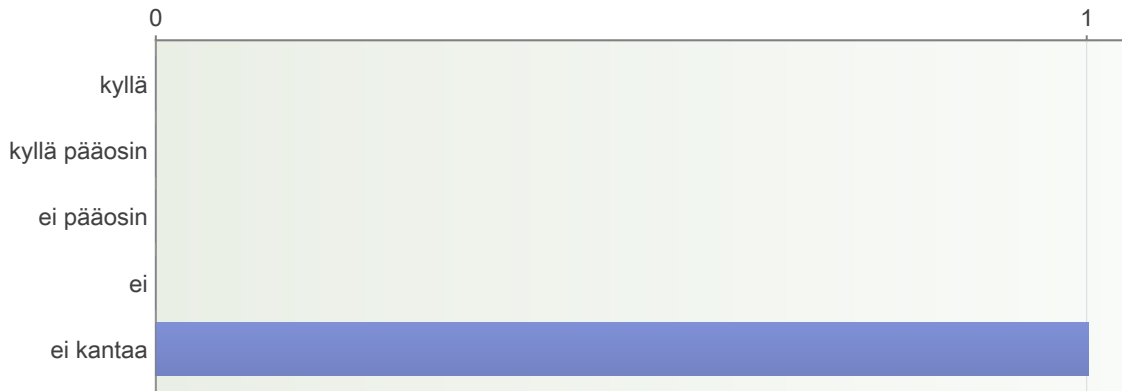

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

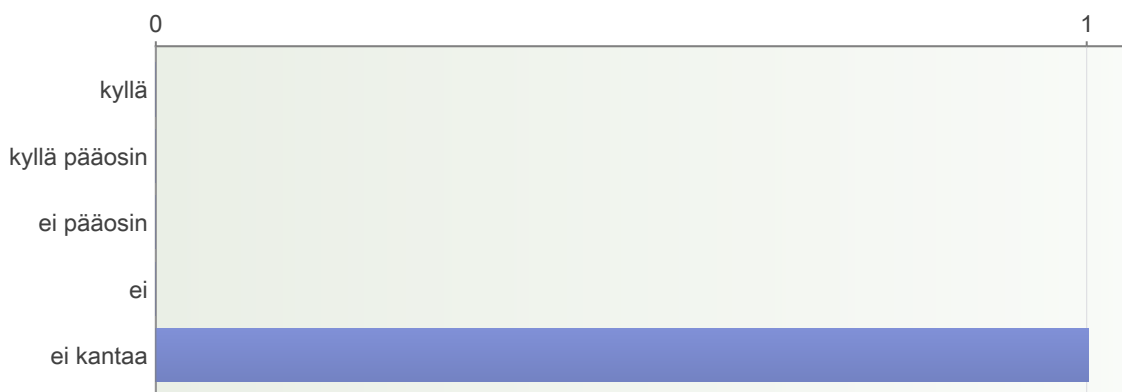

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

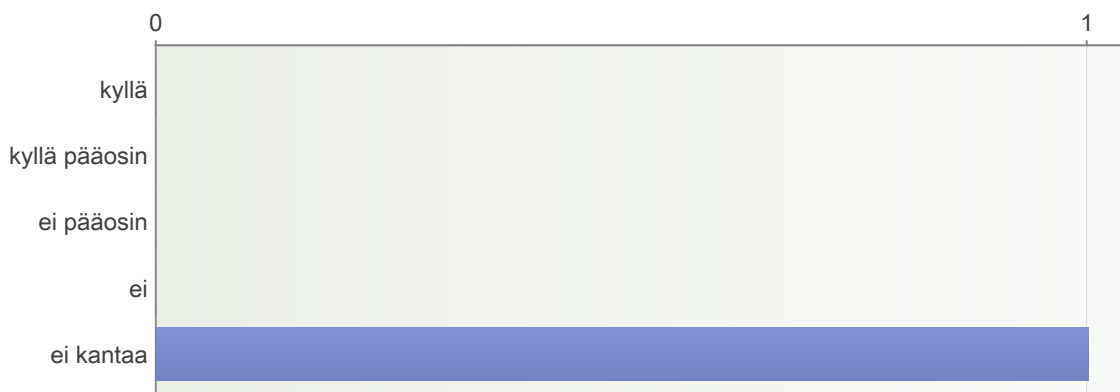

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

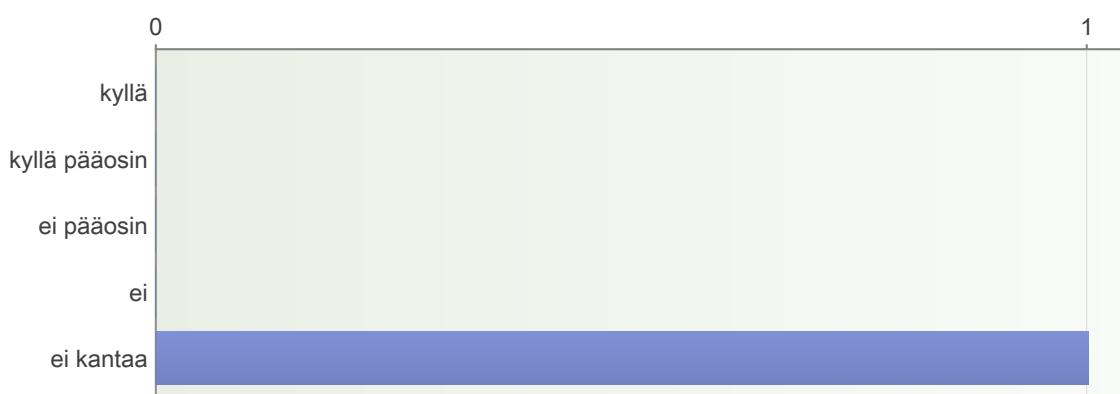

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

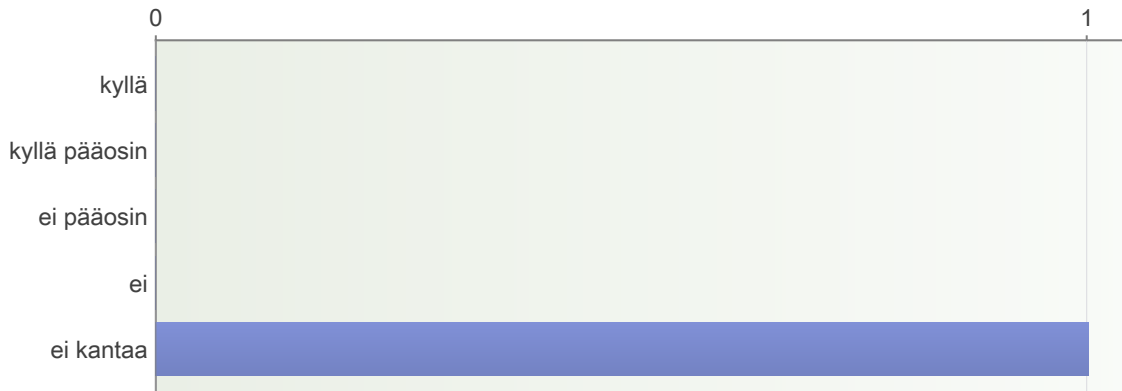

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

72. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Ei vastauksia.

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Väestökisterikeskus toteaa, että ehdotuksella on yhteys Väestökisterikeskuksen palveluihin, joita Väestökisterikeskus tuottaa hallinnon yhteisistä sähköisen asiain tukipalveluista annetun lain (571/2016) nojalla sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestökisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2209) nojalla. Väestökisterikeskus ei kuitenkaan ota kantaa tämän lausuntokyselyn kohtiin 1-17, sillä tarkemmat huomiot liittyvät erityisesti ehdotetun lain 11 lukuun. Sen vuoksi Väestökisterikeskus lausuu lakiehdotuksesta pääosin tämän kyselyn kohdissa 20-21.

Väestötietojärjestelmästä voidaan nykylainsäädännön nojalla luovuttaa tietoja laajemmin viranomaisille, kuin yrityksille tai muille yksityisille tahoille. Väestökisterikeskus korostaa, että toimijoiden toimintaedellytysten turvaamiseksi tulisi lakiehdotuksessa huomioida tiedonhallintaa ja tietojen luovutusta koskevat seikat.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Väestörekisterikeskuksella ei ole erillisiä varsinaisia tausta- tai jäsenorganisaatioita. Väestörekisterikeskus tekee väestökirjahallinnon osalta yhteistyötä maistraattien kanssa. Väestörekisterikeskus ei kuitenkaan tässä ota kantaa esityksen vaikutuksista maistraattien toimintaan.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Tietojen luovutus väestötietojärjestelmästä

Väestörekisterikeskus voi tämän hetkisen lainsäädännön mukaan luovuttaa tietoja väestötietojärjestelmästä laajemmin viranomaisille kuin yrityksille tai muille yksityisille tahoille. Väestörekisterikeskus kiinnittääkin huomiota siihen, että ilman lainsäädännön muuttamisesta julkisoikeudelliset yhteisöt (kuten maakunnan liikelaitos), yritykset ja muut yksityiset tahot jäävät viranomaisiin nähden erilaiseen asemaan tietojen saamisessa väestötietojärjestelmästä. Näin ollen Väestörekisterikeskus esittääkin, että sosiaali- ja terveydenhuoltouudistusta koskevassa lainsäädäntökokonaisuudessa säädettäisiin toimijoiden oikeudesta saada tiedot väestötietojärjestelmästä. Lisäksi on huomioitava se, että viranomaiset saavat väestötietojärjestelmän vakimuotoiset tietopalvelut maksutta. Yritykset ja muut yksityisoikeudelliset tahot maksavat saamistaan väestötietojärjestelmän tiedoista tämän tyyppisessä toiminnassa, joka perustuu laissa säädetyn tehtävän hoitamiseen omakustannehintaisesti.

Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 36 – 42 §:ssä säädetään väestötietojärjestelmässä olevista erityisasemassa olevista tiedoista (kuten tieto huostaanotosta, tieto sukupuolen vahvistamisesta vastakkaisen sukupuolen mukaiseksi, tieto adoptiosta). Nämä edellä mainitut tiedot joitakin pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta saa luovuttaa vain viranomaiselle. Väestörekisterikeskus esittää, että kyseisten tietojen osalta tehdään perusteellisen harkinta siitä, onko niitä tarpeellista valinnanvapauden myötä luovuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa mukana oleville julkisoikeudellisille yhteisöille, yrityksille tai muille yksityisille tahoille. Mikäli näiden tietojen luovuttaminen katsottaisiin tarpeelliseksi, olisi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettua lakia muutettava tältä osin.

Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa on lisäksi säädetty, että henkilötunnus voidaan luovuttaa, jos tiedon käyttäjällä on oikeus käsitellä henkilötunnusta henkilötietolain tai muun lain perusteella. Väestörekisterikeskus näkemyksen mukaan on arvioitava, onko henkilötunnuksen käsittelyoikeudesta säädettävä käsillä olevassa lakiehdotuksessa, vai muussa erityislainsäädännössä. Lisäksi Väestörekisterikeskus nostaa palvelutuottajien kohdalla erikseen esiin pohdittavaksi sen onko valtakunnallisen väestötietojärjestelmän tietoja tarpeellista luovuttaa sellaiselle palvelun tuottajalle, joka toimii yksityisenä henkilönä.

Henkilötunnuksen rooli tietojärjestelmissä

Henkilötunnus on monissa tietojärjestelmissä muodostunut välttämättömäksi edellytykseksi henkilötietojen käsittelylle ja useat tietojärjestelmät on rakennettu siten, että ne eivät voi toimia ilman henkilötunnusta. Sosiaali- ja terveydenhuollon on kuitenkin palveltava myös sellaisia henkilöitä, joita ei rekisteröidä väestötietojärjestelmään, esimerkiksi turistit tai ihmiset, joiden henkilöllisyyttä ei pystytä selvittämään (ns. paperittomat). Tiedonhallintapalveluissa potilaan yksilöintiä ei tulisi rakentaa yksin henkilötunnuksen varaan, eli potilas on voitava yksilöidä myös ilman henkilötunnusta. Valtiovarainministeriö on asettanut henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista koskevan työryhmän (1158/00.01.00.01/2017 VM068:00/2017). Kaikissa järjestelmissä on varauduttava siihen, että tulevaisuudessa henkilön tietoja on

voitava käsitellä ja henkilö voitava yksilöidä mahdollisesti kokonaan uudenmuotoisella tunnisteella. Väestörekisterikeskus toivoo, että voi olla mukana tässä määrittelytyössä ja siihen liittyvässä viranomaisyhteistyössä.

Alaikäisen mahdollisuus valita palveluntuottaja

Lakiehdotuksen 11 §:ssä on ehdotettu säädettävän, että vahvaa tunnistautumista vaativassa sähköisessä asiointissa tarvittavat tunnisteet alaikäinen voi käytännössä saada 15 vuoden iässä. Pykälässä säädettäisiin tämän vuoksi, että 15-vuotias voisi tehdä itsenäisesti tuottajan valinnan. Väestörekisterikeskus toteaa, että palveluntuottajan valinnan kytkeminen 15 vuoden ikään saattaa olla perusteltua, mutta käytännössä Suomessa tunnistusvälineen saaminen ei ole sidottu 15 vuoden ikään. Esimerkiksi henkilökorttilaissa todetaan, että alaikäinen voi saada sähköiseen asiointiin soveltuvan, kansalaisvarmenteen sisältävän henkilökortin vanhempiensa suostumuksella (ilman mainintaa ikärajaista), ja lisäksi henkilökorttilaissa todetaan, että henkilökorttia voi hakea sähköisesti, eikä henkilökohtaista asiointia tarvita, jos henkilö on aikaisemmin henkilökorttia tai passia hakiessaan tunnistettu henkilökohtaisesti ja hän on tuolloin ollut yli 12-vuotias.

Sähköisen asiointin tukipalveluiden käyttöoikeus- ja käyttövelvoite

Hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista annetun lain (571/2016, myöhemmin KaPA-laki) 5 §:ssä säädetään tukipalvelujen käytöstä julkisessa tehtävässä. Lainkohdan mukaisesti lain 3 §:n 1 momentin 1—4, 7 ja 8 kohdassa tarkoitettuja tukipalveluja ovat lähtökohtaisesti velvoitettuja käyttämään valtion hallintoviranomaiset, virastot, laitokset ja liikelaitokset sekä kunnalliset viranomaiset niiden hoitaessa laissa niille säädettyjä tehtäviä ja tuomioistuimet ja muut lainkäyttöelimet (5.1 §). Edelleen 5.2 §:ssä säädetään, että

”julkisen hallinnon viranomaiset, itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset, eduskunta virastoinen ja valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot sekä lailla tai lain nojalla annetulla asetuksella tai lain nojalla annetulla valtion hallintoviranomaisen päätöksellä julkista hallintotehtävää itsenäisesti hoitamaan asetetut saavat käyttää kaikkia tukipalveluja laissa säädetyn julkisen hallintotehtävän hoitamiseksi. Kunnalliset viranomaiset saavat käyttää kaikkia tukipalveluja myös muissa tehtävissään. Lain 5.3 §:ssä todetaan, että lakiin perustuvan sopimuksen nojalla tai muulla kuin 2 momentissa tarkoitettulla perusteella julkista tehtävää hoitavat saavat käyttää tässä tehtävässään muita tukipalveluja paitsi tunnistuspalveluja ja verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua sekä viestinvälityspalvelua. Näiden tarjoamisesta tässä momentissa tarkoitetuille organisaatioille päättää kyseistä tukipalvelua tuottava palveluntuottaja, joka tarvittaessa päättää myös siitä, onko käyttäjäorganisaatio tässä momentissa tai 2 momentissa tarkoitettu organisaatio.”

KaPA-lain osalta on jo valmisteluvaiheessa todettu ja hallituksen esitykseen kirjattu viittauksena sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiseen sekä ja itsehallintoalueiden perustamiseen, että uudistuksen johdosta joudutaan esimerkiksi tähän hallituksen esitykseen sisältyvään hallinnon yhteisiä sähköisen asiointin tukipalveluja koskevaan lakiehdotukseen sisältyviä käyttöoikeutta ja velvollisuutta koskevia säännösehdotuksia tarkistamaan (HE 59/2016, s. 34).

Väestörekisterikeskus tuo esiin, että nykyisellään kirjaukset johtavat hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista annetun lain nykyisten kirjausten vuoksi suppeaan tulkintaan esimerkiksi mahdollisuuksista hyödyntää Väestörekisterikeskuksen tuottamista palveluista Suomi.fi-tunnistusta ja Suomi.fi-viestejä (5.3 §).

Käytännössä nykyisellään esimerkiksi Suomi.fi-tunnistuksen hyödyntäminen yksityisen sektorin toimijalle ei välttämättä ole mahdollista järjestelmissä, joissa asioidaan sekä yksityisen että julkisen asiakkuuden perusteella, koska asiointia ei pystytä järjestelmissä rajaamaan. Palvelua ei voida hyödyntää em. syystä, vaikka käyttäjäorganisaatio (yksityisen sektorin toimija) hoitaisi sopimuksen perusteella julkista tehtävää ja vaikka

Väestörekisterikeskus muutoin arvioisi, että palvelua voitaisiin toimijalle tarjota.

Suomi.fi-palveluiden hyödyntäminen

Suomi.fi-palveluiden osalta Väestörekisterikeskus esittää, että kokonaisuuden suunnitteluvaiheessa arvioitaisiin Suomi.fi-palveluiden hyödyntämismahdollisuudet tarpeellisin osin yhteistyössä Väestörekisterikeskuksen kanssa, jotta kansallisten ratkaisujen soveltamisella voitaisiin tukea laajaa uudistusta. Väestörekisterikeskus tuottaa seuraavia Suomi.fi-palveluja: palvelutietovaranto, palveluväylä, verkkonäkymä, tunnistus, valtuudet ja viestit. Suomi.fi-palvelukokonaisuuden hyödyntäminen mahdollisimman laajasti sote-kokonaisuudessa voi edesauttaa myös kansalaisen kokemusta yhdenmukaisesta palveluntuottamisesta monitoimijaympäristössä.

Valtakunnallinen tiedonhallintapalvelu (lakiehdotuksen 77 §)

Väestörekisterikeskuksen tehtäväksi on esityksessä ehdotettu säädettäväksi 77.2 § 2 kohdan mukainen valtakunnallinen tiedonhallintapalvelu. Ko. palveluun liitännäisiä pykäläkirjauksia ovat muun muassa 8.2 §. Väestörekisterikeskus kannattaa kirjausta, että tietopalvelun toteuttamisessa hyödynnetään KaPA-laissa tarkoitettua palvelutietovarantoa valinnanvapauden tietopalvelun taustalla.

Väestörekisterikeskus näkee, että Suomi.fi-valtuuksia voitaisiin hyödyntää 11 §:ssä ja osin 12 §:ssä kuvatuissa palveluntuottajan valintaa koskevissa tilanteissa. Suomi.fi-valtuudet on KaPA-lain 3 §:n 6 kohdan mukainen asiointivaltuuspalvelu, joka tarjoaa käyttäjäorganisaatiolle henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa tai muuta tahdonilmaisua koskevan tiedon.

Väestörekisterikeskus toteaa yleisenä huomiona, että valinnanvapauden toteuttamisen tueksi tarvitaan tietojärjestelmien ja perusrekisterien kehittämistä, jotta sähköistä asiointia voidaan tukea mahdollisimman laajasti ja siten, että vain tietyt marginaaliset tapaukset edellyttäisivät sähköisen prosessin sijaan kirjallisen ilmoituksen tai käyntiä edellyttävän toimenpiteen tekemistä asiakkaalta. Edellytyksenä on paitsi ajantasaisen tietojen välittämisen edellytysten tukeminen eri toimijoiden välillä sote-kokonaisuudessa, myös se, että rekisterikyselyn ja siitä saadun vastauksen avulla automaattista päättelyä voidaan mahdollisimman monessa tapauksessa hyödyntää todellisuudessa. Tämä edellyttää erityisesti rekisteriin tallennettavien tietojen kehittämistä siten, että siirrytään vapaasta tekstimuodosta kohti automaattisesti luettavissa olevaa tietosisältöä.

Väestörekisterikeskus toteaa, että esimerkiksi 14.2 §:ssä Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut laitoshoidon aikana säädettäväksi ehdotettu velvoite laitospalvelujen tuottajalle ilmoittaa laitoshoidon tai laitospalvelujen alkamisesta ja päättymisestä Kansaneläkelaitokselle, ja vastaavasti Kansaneläkelaitoksen velvoite huolehtia tiedon antamisesta muille asiakkaan palvelujen tuottamisesta vastaaville tahoille, edellyttää Väestörekisterikeskuksen näkemyksen mukaan mahdollisesti vielä tarkennuksia. Väestörekisterikeskuksella on oltava myös todellinen mahdollisuus tarvittaessa käsitellä ko. tietoja, jotta se voi tuottaa 77 §:ssä sille säädetyksi ehdotettua palvelua ajantasaisin tiedoin.

Edelleen 18.7 §:n (Suoran valinnan palvelut) osalta Väestörekisterikeskus toteaa, että velvoite, jonka mukaan maakunnan on julkaistava suoran valinnan palvelujen kuvaukset julkisessa tietoverkossa eli internetissä, olisi syytä harkita kirjattavaksi siten, että Suomi.fi-palvelutietovarannon hyödyntäminen palvelujen kuvaamiseen olisi ensisijainen tapa huomioiden rinnasteisena hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain nykyinen 5 §:n mukainen velvoittava sääntely kunnan viranomaisille niiden hoitaessa laissa niille säädetyt tehtäviä hyödyntää muun muassa Suomi.fi-palvelutietovarantoa.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa on 77 §:n osalta on todettu valinnanvapausmallin toteuttamisen edellyttävän, että asiakkaalla on tieto vaihtoehtoisista palveluntuottajista, ja että tieto hänen valinnastaan välittyy maakunnalle ja tuottajalle. Edelleen on todettu, että tiedon pitää olla kaikkien saatavissa ja ajantasaista. Tähän

liittyen Väestörekisterikeskus korostaa tarvetta huolehtia siitä, että ajantasaisen tiedon välittämiseksi tiedonhallintapalveluissa ja muissa tietojärjestelmissä sekä niihin liittyvistä perusrekistereistä on selkeät perusteet useamman toimijan mallissa.

Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista

Yleisenä huomiona lakiehdotukseen Väestörekisterikeskus toteaa, että useat lakiluonnoksessa ehdotetut lainkohdat vaikuttavat Väestörekisterikeskuksen varmenteiden myöntämiseen ja käyttämiseen erityisesti tunnustuslain 17 §:n mukaisten edellytysten sekä terveydenhuollon erityissääntelyn täyttymisen kannalta. Sääntelyllä on merkitystä kansallisen sosiaali- ja terveystietojärjestelmien varmentamisen käytänteisiin suoraan jokapäiväisessä toiminnan järjestämisessä, kun varmenne myönnetään rekisteröintitapahtuman yhteydessä sote-toimijan käyttöön sekä kun lakisääteistä sote-ammattivarmennetta tai sote-palveluvarmennetta käytetään tämän lain tarkoittamissa palveluissa.

Sosiaali- ja terveystietojärjestelmien sektorilla tehokkaiden ja tietoturvallisten asiointimahdollisuuksien saavutettavuuden ja toteuttamisen kannalta merkittävää on, minkä toimijoiden katsotaan em. perusteilla suorittavan julkisen hallinnon tehtäviä ja mitkä tahot voivat toimia säädettyjen sote-varmenteiden rekisteröintitehtävissä sellaisissa tilanteissa, kun toimiala jakaantuu yksityisten ja julkisten tehtävien osalta eri toimijoille. VRK on yhdessä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran kanssa määritellyt mahdollisiksi rekisteröintipisteiksi sote-ammattivarmenteiden osalta sellaiset yksiköt, joiden voidaan katsoa edustavan valtaosaltaan julkisen hallinnon toimijaa tai olevan tällaisen toimijan välittömässä määräysvallassa. Siten lakiluonnoksen esittämät linjaukset vaikuttavat myös VRK:n varmenteiden jakelumahdollisuuksiin ja käyttöön sote-ympäristössä.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- Tiedonluovutusta koskevat muutosehdotukset

Väestörekisterikeskus esittää, että julkisoikeudellisten yhteisöjen, yritysten tai muiden yksityisten tahojen oikeudesta saada tietoja (erityisesti oikeudesta saada henkilötunnus) väestötietojärjestelmästä silloin, kun nämä hoitavat valinnanvapauteen kuuluvia tehtäviä, säädettäisiin nyt esitetystä laissa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta.

Mikäli katsotaan tarpeelliseksi, että yrityksille tai muille yksityisoikeudellisille tahoille luovutettaisiin väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 4 luvussa määritellyjä erityisasemassa olevia tietoja (kuten tieto adoptiosta, huostaanotosta, henkilön sukupuolen vahvistamisesta vastakkaisen mukaiseksi) tulisi lakiin tehdä muutoksia. Tällä hetkellä em. tietoja voidaan luovuttaa vain viranomaisille.

Lakiehdotuksen 77 §:ää koskevat muutosehdotukset

Väestörekisterikeskus kiinnittää huomioita lakiehdotuksen muotoiluun 77 §:n 3 ja 4 momentin osalta. 3 momentissa on todettu, että valinnanvapauden tiedonhallintapalvelujen toteuttajalla on velvollisuus käyttää hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetussa laissa (571/2016) tarkoitettuja tukipalveluja mainitun lain 5 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla. Tukipalvelujen käyttöön muutoin ja käyttövelvollisuudesta päättämiseen sovelletaan mitä hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetussa laissa on säädetty:

”Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sille, joka toteuttaa yhden tai useamman valinnanvapauden

tiedonhallintapalvelun, velvollisuus käyttää tiettyjä KaPA-laissa tarkoitettuja tukipalveluja. Näin ollen esimerkiksi Kansaneläkelaitoksella olisi valtion, maakuntien ja kuntien viranomaisia vastaava velvollisuus käyttää tiedonhallintapalvelujen toteutuksessa tukipalveluja. Säännöksessä tarkoitettu käyttövelvollisuus kattaisi KaPA-lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettut palvelut eli palveluväylän, palvelutietovarannon, palvelunäkymän, luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun, viestinvälityspalvelun sekä verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelun. Käyttövelvollisuus palveluihin olisi KaPA-lain 5 §:n 1 momentin johdantolauseessa säädetty edellytyksin. Käyttövelvollisuudesta päättämiseen sovellettaisiin mitä KaPA-laissa säädetään.”

Edelleen 4 momentissa on todettu, että

”tässä laissa tarkoitetuilla suoran valinnan palveluntuottajilla on hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 5 §:n 3 momentissa säädetystä riippumatta oikeus käyttää toiminnassaan mainitussa laissa tarkoitettuja tunnistuspalveluja, verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua sekä viestinvälityspalvelua. Tässä momentissa tarkoitettua tukipalvelujen käytöstä voidaan periä suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää vastaava maksu.”

Edelleen perusteluissa on todettu, että

”maakunnan viranomaisen päätöksellä suoran valinnan palveluja tuottavat tahot kuuluvat KaPA-lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin käyttäjäorganisaatioihin, jotka hoitavat julkista tehtävää, ja joilla olisi sen perusteella oikeus käyttää julkisessa tehtävässään muita tukipalveluja paitsi tunnistuspalveluja ja verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua sekä viestinvälityspalvelua, joiden tarjoamisesta tässä näille organisaatioille päättää kyseistä tukipalvelua tuottava palveluntuottaja. Säännöksessä annettaisiin näille ja muille suoran valinnan palveluntuottajille KaPA-lain mukaisen palveluntuottajan päätöksestä riippumaton oikeus käyttää edellä mainittuja tukipalveluja. Samalla säädetäisiin mahdollisuus periä suoran valinnan palveluntuottajilta suoritteiden tuottamisen omakustannusarvoon perustuva maksu säännöksessä tarkoitettujen tukipalvelujen käytöstä. Tukipalvelujen käytön pääsääntöisestä maksuttomuudesta poikkeava maksujen periminen näiltä toimijoilta on perusteltua, koska mainittujen tukipalvelujen hyödyntämisestä näin laajasti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa saattaa koitua ennalta arvaamattoman suuria kustannuksia tukipalvelun tuottajalle muun muassa suoritteiden tai palvelun tuottamiseen liittyvistä kolmannelta osapuolelta ostetuista palveluista aiheutuvista kustannuksista.”

Väestörekisterikeskus toteaa, että on ehdottoman kannatettavaa, että valinnanvapauden tiedonhallintapalveluiden toteuttamisessa ja muussa valinnanvapauden liittyvässä toiminnassa hyödynnetään KaPA-laissa tarkoitettuja tukipalveluita. Kuten esityksessäkin on todettu, hallinnon yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut on rakennettu hyödynnettäväksi lähtökohtaisesti kaikissa julkisen hallinnon sähköisissä palveluissa. Suomi.fi-palveluista säädetään ensisijaisesti KaPA-laissa. Väestörekisterikeskus tuo esiin, että on hyvä arvioida muutostarpeet erityislainsäädäntöihin.

Suomi.fi-palveluiden kustannukset katetaan keskitetysti valtion varoista siten, että ne ovat käyttäjäorganisaatioille pääsääntöisesti maksuttomia. Väestörekisterikeskus kannattaa sähköisen asioinnin laajentamista, mikä esimerkiksi tarkoittaa tunnistusmäärien sekä niihin liittyvien kustannusten nousua. Tällöin on huolehdittava siitä, että riittävästä toiminnan rahoituksesta huolehditaan. Väestörekisterikeskus katsoo, että toteutus voi perustua joko budjettiperusteiseen rahoitukseen tai omakustannusarvoon perustuvaan veloitukseen. Molempien mallien vaikutukset sekä mahdolliset muutostarpeet erityislainsäädäntöön on Väestörekisterikeskuksen näkemyksen mukaan vielä arvioitava erikseen.

Hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain osalta on hyvä lisäksi huolehtia, että 5.1 §:n mukainen lähtökohtainen käyttövelvoite koskee myös maakuntien viranomaisia. Väestörekisterikeskus näkee lisäksi hyväksi tuoda perusteluteksteissä esiin näkemyksiä siitä, että Suomi.fi-palveluja on tarkoitus

hyödyntää täysimääräisesti, jolloin vältetään päällekkäisten ratkaisujen rakentaminen ja että hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain mukaiset tukipalvelut ja niiden hyödyntäminen tulee ottaa huomioon valinnanvapauttakin tukevien sähköisten palvelujen suunnittelussa.

77.5 §:ssä on todettu, että valinnanvapauden tietojärjestelmät ovat yhteydessä toisiinsa siten, että niissä olevat tiedot ovat saatavilla kaikista edellä tarkoitetuista palveluista. Tietojärjestelmässä olevat 2 momentin 2 ja 5 kohdassa tarkoitetut tiedot julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Väestörekisterikeskus esittää, että tarvittavin osin harkitaan kirjattavaksi perusteluteksteihin viittaus Suomi.fi-palvelutietovarantoon ja -verkkopalveluun sekä tietojen siirtämisessä hyödynnettävään Suomi.fi-palveluväylään.

Pykälän 2 momentin mukaan väestörekisterikeskus toteuttaisi valinnanvapauden tietopalvelun osana hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetussa laissa tarkoitettua palvelutietovarantoa ja palvelunäkymää. Toteutuksessa on hyödynnettävä palveluntuottajalaissa tarkoitettua palveluntuottajarekisteriä.

Lakiehdotuksen 78 §:ää koskevat muutosehdotukset

Ehdotetun 78.2 §:n osalta Väestörekisterikeskus esittää tarkennusta ehdotettuun pykäläkirjaukseen. Nykyisellään Väestörekisterikeskuksen tehtäväksi esitetään valinnanvapauden tietopalvelun toteuttamista seuraavasti:

”Väestörekisterikeskus toteuttaa 77 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun valinnanvapauden tietopalvelun osana hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetussa laissa tarkoitettua palvelutietovarantoa ja palvelunäkymää. Toteutuksessa on hyödynnettävä palveluntuottajalaissa tarkoitettua palveluntuottajarekisteriä ja muita 77 §:ssä tarkoitettuja tiedonhallintapalveluja.”

Väestörekisterikeskus esittää kirjauksen tarkennusta ensimmäiseen virkkeeseen siten, että Väestörekisterikeskus ”tuottaa ja kehittää” 77 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun valinnanvapauden tietopalvelun osana hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetussa laissa tarkoitettua palvelutietovarantoa ja palvelunäkymää ---.

Väestörekisterikeskus tuottaa KaPA-lain 4.1 §:n mukaan muun muassa Suomi.fi-palvelutietovarantoa ja Suomi.fi-verkkopalvelua (palvelunäkymä). Palvelutietovarannolla tarkoitetaan palvelua, joka kokoaa käyttäjäorganisaatioiden palveluja koskevia yhdenmukaisesti kuvattuja tietoja ja tarjoaa ne keskitetysti julkisesti saataville ja hyödynnettäväksi. Palvelunäkymällä puolestaan tarkoitetaan palvelua, jossa käyttäjä voi tarkastella palvelutietovarannon tietoja sekä tietoja, jotka hänestä taikka hänen edustamastaan luonnollisesta henkilöstä tai organisaatiosta on merkitty käyttäjäorganisaatioiden rekistereihin. KaPA-lain 15.3 §:n mukaan käyttäjäorganisaatio vastaa rekisterinpitäjänä palvelutietovarantoon ja palvelunäkymään saataville tuomiensa tietojen oikeellisuudesta. Väestörekisterikeskus katsoo, että esitetty valinnanvapauden tietopalvelun tuottamisen tehtävää on syytä tarkentaa siten, että Väestörekisterikeskukselle ei synny siihen liittyvää rekisterinpitovastuuta. Nykyisellään kirjausehdotus muodostaa ristiriidan hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetussa laissa Väestörekisterikeskukselle annettujen tehtävien ja siinä säädettyjen vastuiden osalta, koska tukipalveluissa (Suomi.fi-palvelutietovaranto ja -verkkopalvelu) on kysymys käyttäjäorganisaation tuottamien tietojen ja rekisteritietojen esittämisestä tunnistautuneelle loppukäyttäjälle tai julkisesti. Väestörekisterikeskukselle ei Suomi.fi-palvelutietovarantoon käyttäjäorganisaation kirjaamien tai käyttäjäorganisaation Suomi.fi-verkkopalveluun näytettäväksi tuotavien rekisteritietojen osalta muodostu rekisterinpidollista, tietojen oikeellisuutta koskevaa tai ylläpitovastuuta muilta osin kuin Suomi.fi-palvelujen palvelutuotantoon liittyvien rekisterien osalta.

Väestörekisterikeskus katsoo, että sen tehtäväksi ei tulisi säätää valinnanvapauden tietopalvelua siten, että se sisältäisi rekisterinpitoon liittyviä vastuuta, erityisesti vastuuta tietojen oikeudellisuudesta, yhdistämisestä tai

muusta ylläpidosta, kun kyse on tiedoista, joilla toteutetaan sosiaali- ja terveystietopalveluita. Tietoja voidaan tarjota Suomi.fi-palvelutietovarannon ja -verkkopalvelun avulla sekä julkisesti että tarvittaessa vahvasti tunnistautuneelle käyttäjälle. Lisäksi tunnistautuneelle loppukäyttäjälle voidaan esittää häntä koskevia tietoja Suomi.fi-verkkopalvelussa, kuten tietoja asiakkaan tekemistä palveluntuottajavalinnoista tai vastaanotetuista palveluista. Vastuu tietojen keräämisestä ja ylläpidosta on kuitenkin syytä selkeästi olla tahoilla, jotka tietojen 77.2 § 1 ja 3–5 kohtien tai palveluntuottajalain perusteella ylläpitävät, tarjoavat ja/tai toteuttavat.

Lisäksi Väestörekisterikeskus huomauttaa, että käytettyjen määritelmien osalta on syytä arvioida yhdenmukaistamistarvetta (78 § palveluntuottajarekisteri ja palveluntuottajalaki 10.1 § palvelun tuottajien rekisteri).

Lakiehdotuksen 83 §:ää koskevat muutosehdotukset

Ehdotetun 83 §:n osalta Väestörekisterikeskus esittää tarkennusta ohjausmalliin. Pykälässä esitetään säädettäväksi, että tässä laissa säädetyissä tehtävissä 77 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tiedonhallintapalvelujen toteuttajat toimivat sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa. Väestörekisterikeskus esittää pykälätekstiin Väestörekisterikeskusta ohjaavan valtiovarainministeriön roolin lisäämistä siten, että tarvittavin osin sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö vastaavat ohjauksesta yhdessä Väestörekisterikeskusta koskevin osin.

Väestörekisterikeskus korostaa, että palveluntuottajien osalta on huolehdittava, että tuotetuista palveluista tuotetaan kuvaukset Suomi.fi-palvelutietovarantoon ja valinnanvapauteen liittyen hyödynnetään mahdollisimman laajasti Suomi.fi-palveluja. Samaan aikaan Väestörekisterikeskus näkee kuitenkin haasteelliseksi tässä todetun mukaisesti esitetyt pykäläkirjaukset, joissa viitataan hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettuun lakiin. Edelleen kokonaisuudessa on huolehdittava siitä, että Väestörekisterikeskuksella ja muilla toimijoilla on saatavilla ajantasaiset tiedot niille esitettyjen palvelujen tuottamiseksi ja toisaalta tietojen luovuttamiseksi. Myös rekisterinpitovastuut on kirjattava selkeästi.

Yleisesti Väestörekisterikeskus toteaa, että hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 9 §:n mukaisesti Väestörekisterikeskuksella on oikeus sille ko. laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä teknisen käyttöyhteyden avulla muun muassa henkilötunnusta väestötietojärjestelmästä. Väestörekisterikeskus esittää, että esityksen osalta arvioidaan vielä mahdolliset tarpeet määrittää henkilötunnuksen tai muun henkilötiedon käsittelyoikeutta eri toimijoille.